

22. oktober 2024 kl. 05.00

Kronik

Virksomhed, professor og ph.d.-studerende: Dyrkning af græs kan sænke kvælstofudledningen fra landbruget

Vi savner, at aftalen om et Grønt Danmark har blik for landdistriktsudvikling. Det er nemlig ikke kun i landbruget, men også i vores landdistrikter, at den store arealomstilling skal foregå, skriver Helga Grønnegaard, Uffe Jørgensen og Esben Øster Mortensen.

Et skifte fra majs til græsafrøder er en del af løsningen på klimakrisen og iltsvindet i vores fjorde og kystnære havmiljø, skriver Helga Grønnegaard, Uffe Jørgensen og Esben Øster Mortensen. Foto: Mads Claus Rasmussen/Ritzau Scanpix

Helga Grønnegaard

Partner og projektchef for strategisk udvikling, Urland

Uffe Jørgensen

Professor, Institut for Agroøkologi – Klima og Vand, Aarhus Universitet

Esben Øster Mortensen

Ph.d.-studerende ved Institut for Agroøkologi – Klima og Vand, Aarhus Universitet

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Vi savner den grønne treparts og regeringens anvisninger på bæredygtige dyrkningssystemer, der ikke er afhængige af stor import af proteiner.

Vi savner også, at aftalen om et Grønt Danmark har blik for landdistriktsudvikling.

Det er nemlig ikke kun i landbruget, men også i vores landdistrikter, at den store arealomstilling skal foregå.

Velkommen til Hjørring

Kom med til Uggerby Å i den østlige del af Hjørring Kommune. Her er der god landbrugsjord.

Mellem klitlandskaberne langs kysten mod nord og de skovklædte bakker mod syd ligger et stort lavtliggende landområde omkring de snoede å-strøg med gode, store grønne markstykker.

“

Græs er effektivt til at fjerne kvælstof - men fylder meget lidt i aftale om et grønnere Danmark.

Helga Grønnegaard, Uffe Jørgensen og Esben Øster Mortensen

Hhv. partner og projektchef, Urland, professor, AU og Ph.D.-studerende, AU

Det giver muligheder for masser af frodige græsarealer, og det er logisk at dyrke græs og holde kvæg her.

Alligevel er landbruget presset; af for dårlige indtjeningsmuligheder, af forældede bebyggelsesstrukturer, uhensigtsmæssige markstrukturer og lovgivning, som ikke er tilpas fleksibel i forhold til de lokale forhold.

Vi er i et landområde i yderkanten af danmarkskortet, som er hårdt udfordret og under stærk forandring af

affolkningen fra land til by.

Her spiller landbrug en vigtig rolle i, at der også i fremtiden vil være mennesker, som passer og plejer huse, marker og natur.

I 2015 drømte et spirende partnerskab blandt lokale landmænd ved Uggerby Å om fælles ejerformer, moderne infrastruktur, lokal fødevarebranding og agroturisme. De ansøgte om midler fra et nyt program om fremtidens "brug af land" – og fik afslag.

Problemet er ikke blevet mindre siden. Her, næsten ti år senere, er der kommet fokus på græs og dets positive egenskaber som afgrøde i et forandret klima og i en tid med kolossale udfordringer for vores vandmiljø.

Trepartsaftale overser græs

En rapport fra Aarhus Universitet undersøger, hvordan dyrkning af græs kan sænke kvælstofudledningen fra landbruget til Limfjorden.

Rapporten viser, at det er muligt at opfylde vandmiljøkravene i Limfjorden ved at dyrke mere biomasse som for eksempel græs eller pil.

Desuden er græs meget billigere at så, end det er at plante skov. Græs er effektivt til at fjerne kvælstof - men fylder meget lidt i aftale om et grønnere Danmark.

Et skifte fra majs til græsafrøder er en del af løsningen på klimakrisen og iltsvindet i vores fjorde og kystnære havmiljø.

Ved at dyrke græs og kløver i stedet for majs kan vi undgå at udtømme vores gode muld for organisk materiale.

I stedet kan vi genopbygge jordens lager af organisk materiale og kulstof.

Desuden har majs og de fleste enårige kornafgrøder overfladiske rodsystemer, og når ikke at udvikle store rodnetværk i deres korte vækstperiode.

Flerårige græsmarksblandinger med kløver og urter har derimod dybe rødder. De dybe rødder kan både finde og fastholde vand i tørre perioder.

Græsmarker er også bedre end korn og majs til at modtage kraftigt nedbør uden at afgrøden tager skade eller at jorden skylles væk.

Kløvergræs bør fylde markerne fremfor majs. Det er bedre for både klima, miljø og økonomi.

Paradoksalt nok er den aktuelle opmærksomhed i medierne udsprunget af, at græssystemer som grønt omstillingsspor for landbruget ikke har fået opmærksomhed i aftalen om et Grønt Danmark mellem den grønne trepart og regeringen.

Natur og landbrug i samspil

Ekstensive græs- og skovlandskaber har potentiale for at bidrage til store områder af de op mod 800.000 hektar, som vi mangler for at kunne opfylde målet om, at 20 procent af det danske areal skal være beskyttet natur.

Ifølge Biodiversitetsrådet lever kun 1,6 procent af det danske areal op til standarder for beskyttet natur.

66

Aftalen om et Grønt Danmark er uløseligt forbundet med landdistriktsudvikling.

Helga Grønnegaard, Uffe Jørgensen og Esben Øster Mortensen

Hhv. partner og projektchef, Urland, professor, AU og Ph.D.-studerende, AU

Det er et mål, som udspringer af EU's naturgenopretningslov og er gentaget i aftalen om et Grønt Danmark som hjørnesten i den kommende natur- og biodiversitetslov.

Græsningsskoven og græsningsskoven kan hjælpe natur og biodiversitetsplanerne på vej. hjælpes på vej

af.

Det bliver et smukt og varieret landskab med en kombination af græs og træer samt tørre og våde arealer.

Variationen understøtter en rigdom af flora og fauna.

Græssystemer i mere intensive former - både med og uden husdyr - kan bidrage til at levere klima- og miljøresultatet for de resterende knap 2 millioner hektar landbrugsjord, der i aftalen om et Grønt Danmark ikke er omfattet af planer for natur- og skov.

I den model dyrkes græs og andre planter, der kan raffineres til protein.

I første omgang som dyrefoder, men på længere sigt også som plantebaserede fødevarer.

Ny forskning på Aarhus Universitet viser, at dyrkning af flerårige græsser (også iblandet kløver og urter) potentielt kan fordoble tørstofproduktionen per hektar sammenlignet med korn.

Det har potentiale til at blive et grønt erhvervseventyr.

Intensiv dyrkning af græs og andre flerårige afgrøder bliver vigtige for fremtidens protein- og energiproduktion i et fossilfrit samfund.

Og biogent kulstof bliver en mangelvare, når vi ikke længere kan bruge olie til for eksempel plastik og tekstiler.

En vigtig pointe er, at intensiv græsproduktion til for eksempel proteinfremstilling selvfølgelig ikke kan erstatte udtagningsplanerne for natur.

Men med kombinationen af både ekstensive og intensive flerårige græsmarker kan vi tjekke mange bokse af.

Græs er Danmarks guld

Danmarks naturgeografiske forudsætninger betyder, at græsset gror bedre og giver os konkurrencefordele sammenlignet med andre lande.

Her en lang vækstsæson, sjældent tørke og god landbrugsjord, som resulterer i høj biomasseproduktion.

Men det kræver naturligvis, at vi aktivt bruger vores naturlige dyrkningsmæssige forudsætninger til det, de er bedst til.

“

Vi må forvente, at en historisk stor omstilling af vores arealer naturligvis kan ses og mærkes i vores landskaber og landdistrikter.

Helga Grønnegaard, Uffe Jørgensen og Esben Øster Mortensen

Hhv. partner og projektchef, Urland, professor, AU og Ph.D.-studerende, AU

Vores typiske ådalssystemer, med et oprindeligt selvforsynende landbrug med græssende kreaturer på engene, er med tiden blevet afløst af import af gødning, brændstof og proteinrigt foder til forædlede afgrøder og dyr.

Det har gradvist løsnet den stramme binding til de lokale ressourcer. Og det gør betydningen af de naturlige dyrkningsforudsætninger mindre.

Men det kommer med en pris for klima og miljø.

At producere proteiner til dyr og mennesker er et væsentligt formål ved anvendelse af landbrugsarealer i Danmark og globalt.

I takt med industrialiseringen af landbrugsproduktionen i Danmark, er produktionen på de danske arealer i høj grad overgået til afgrøder som korn og majs, mens protein til foder i stigende grad er blevet importeret fra blandt andet Sydamerika.

Klimarådet peger i den seneste analyse af Danmarks klimamål i 2050 på, at Danmark har gode muligheder for selv at producere den biomasse, vi har brug for.

Mulige veje til opnåelse af 100- eller 110-procents klimagasreduktion i 2050 kan blandt andet ske ved at reducere husdyrproduktionen med 20 procent.

Dernæst kan vi ved hjælp af bioraffinering af kløvergræs til protein halvere importen af foder (for eksempel soja, der ofte medvirker til rydning af regnskov) sammenlignet med 2020. [Danmarks klimamål i 2050.pdf \(klimaraadet.dk\)](#)

Jorden kalder

Uanset decimaler og procentsatser er den overordnede retning utvetydig: Vi skal gentænke landbrugets samspil med naturens ressourcer.

De største gevinster opnår vi, når vi samtidig finder løsninger for de mange udfordringer, vi står overfor i dag, såsom tab af biodiversitet, klimaforandringer og en dyrkningspraksis, der truer både vores natur, vandmiljø og rene drikkevand.

Vi må forvente, at en historisk stor omstilling af vores arealer naturligtvis kan ses og mærkes i vores landskaber og landdistrikter.

Vi bør af samme grund gøre os umage med samspillet mellem naturens dynamik og den geografiske samhørighed mellem vand, jord, marker, skov, græs, husdyr, fødevarer, grøn energi, bosætning, lokale fællesskaber og jobmuligheder.

Uden synliggjorte værdier, de være sig materielle eller immaterielle, kan vi ikke forvente lokal opbakning til arealomlægningen.

Derfor er aftalen om et Grønt Danmark uløseligt forbundet med landdistriktsudvikling.

Det ved lodsejerne ved Uggerby Å.